
Træbro og valg af nye bæredygtige løsninger

Vejforum

4. december 2024 Nyborg Strand

Inge B. Damsgaard (Vejdirektoratet) og Leo Gamborg Graven (COWI)

Ny stibro Randers C - TSA 40

E 45
Randers
2024 - 2026

E 45
Aarhus S-N
2023 - 2027

E 45
Vejle-Skanderborg
2023 - 2027

E 45 E 20
Kolding
2025 - 2028

Dagsorden

- Baggrund og rammer
- Helhedsorienteret tilgang med optimeringer på flere parametre
- Udfordringer
- Overvejelser i designfasen og det at bygge en træbro i DK
  - Træbroers klimaaftryk
  - Træbroer i DK
  - Træbro ved TSA 40
  - Læring fra projektet

Baggrund

- En del af projektet for ombygning af tre tilslutningsanlæg ved Randers
- Gennemført MKV i 2018-2020
- Infrastrukturplan (IP35) - Juni 2021
- Igangsat 2022
- Projektering 2022-2023
- Opstartet i marken 2024 og afsluttet efterår 2025

Skitseprojekt og valg af løsning

Mindset:

- Vil gerne afprøve alternative materialer og løsninger
- Vil gerne understøtte den grønne omstilling
- Bæredygtighed og optimeringer skal være i fokus fra start
- Vigtigt, at der i planlægningen er afsat tilstrækkelig tid til at kunne vurdere og arbejde med de rigtige løsninger

Funktionskrav til bro

- Broløsning tæt op mod eksisterende bro
  - Behov for støttevæg til at holde skråningen op mod vejbroen
- Forberede til senere udbygning af E45 til 6 spor
  - Dybe fundamenter
- Fokus på arbejdsmiljø under udførelse
- Minimal gener for trafikanter under udførelse

Effektstudier og proces

1. Screening af flere brotyper

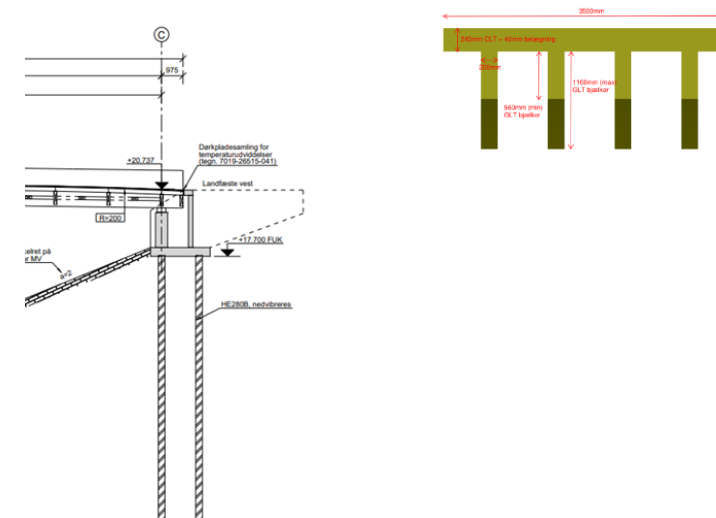
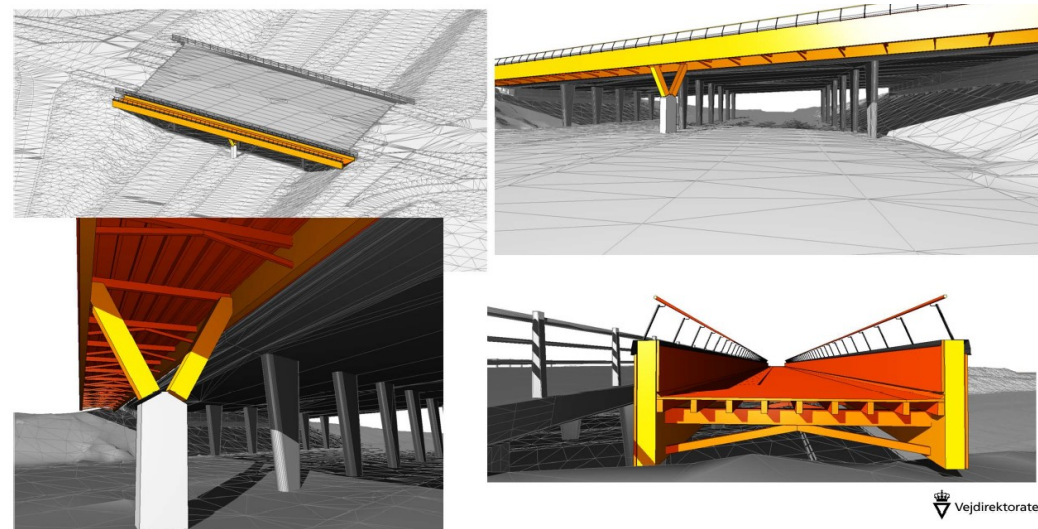
- Beton- In-situ
- Beton – elementløsning
- Træbro (limtræ – nordiske træsorter)

2. Variantoptimering af udvalgte brotyper

- Flere element-typer (OT, TT, U, H) og flere underbygninger
- Konsekvenser for pris, udførelse (A4), drift og vedligehold (B4) skal belyses
- Ikke kun overbygning men ligeledes fokus på fundering og interimforanstaltninger

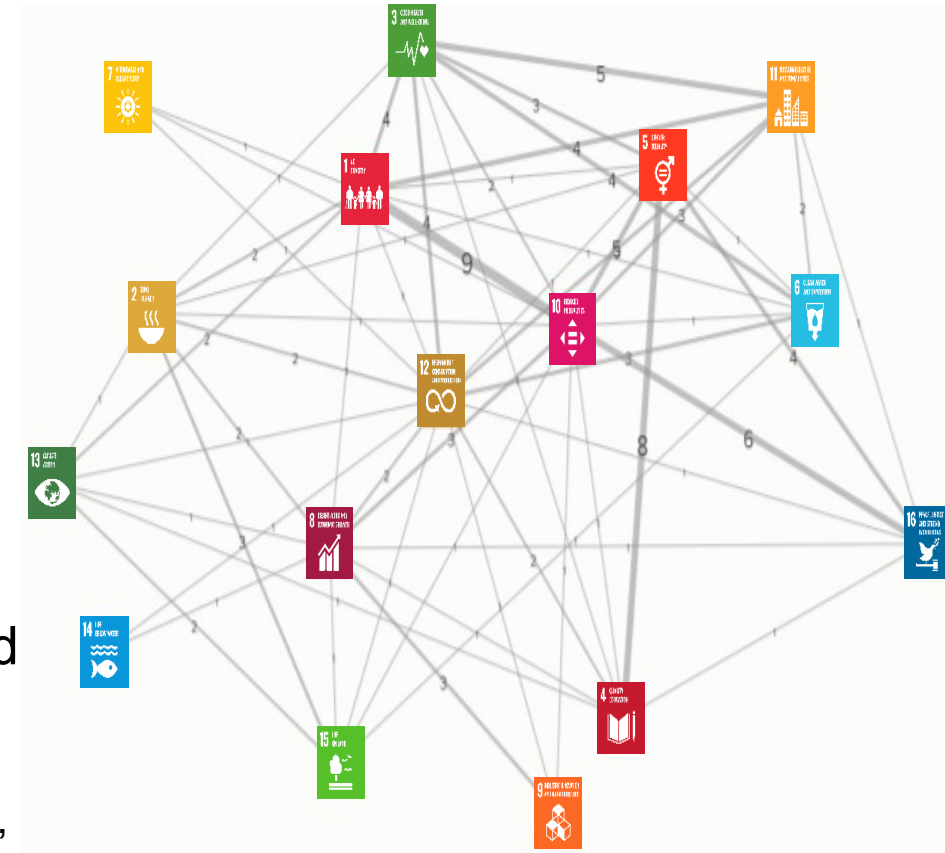
3. Egentlig skitsedesign

4. Detailprojekt ifm. udbud

Optimeringer på flere parametre

- Totaløkonomi
- Minimering af materialeforbrug og optimeringer giver positiv bidrag på både pris og CO₂
  - Materialevalg og Brotype (både brooverbygning, underbygning og fundering)
  - Lokale forhold afgørende (Areal og omgivelser, jordbundsforhold og grundvand)
  - Nødvendige interimsforanstaltninger (stillads og støttekonstruktioner, når man er tæt på eksisterende konstruktioner samt vej/motorvej i drift)
- Positiv effekt på andre fokusområder inden for bæredygtighed
  - Minimering af trafikgener
  - Styrkelse af arbejdssikkerheden under udførelsen (element kontra in-situ, tunge løft, stillads, på fabrik/på stedet, arbejder tæt på trafik).

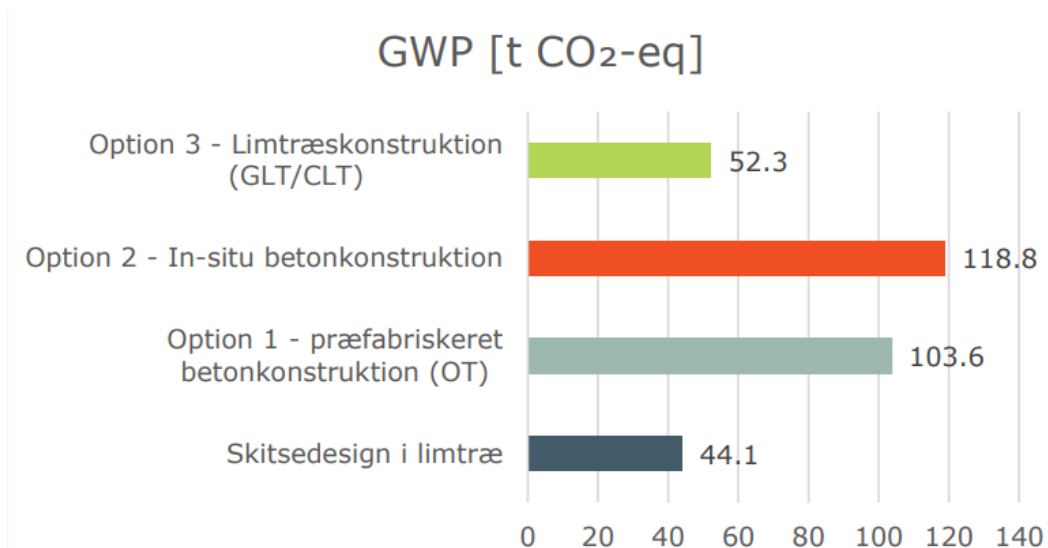
Helhedsorienteret løsning - Fundering

	Positiv	Negativ
Direkte fundering		<ul style="list-style-type: none"> • Der skal etableres dybere spuns mod eksisterende bro • Stor udgravning • Pladskrævende løsning • CO₂
Stålpæle	<ul style="list-style-type: none"> • Mindre spuns mod eksisterende bro • Minimal gravearbejde • Mindre pladskrævende og bedre trafikafvikling • Anvende genbrugsstål • CO₂? 	
Borede betonpæle	<ul style="list-style-type: none"> • Mindre spuns mod eks. Bro • Minimal gravearbejde • Mindre pladskrævende og bedre trafikafvikling 	<ul style="list-style-type: none"> • CO₂?

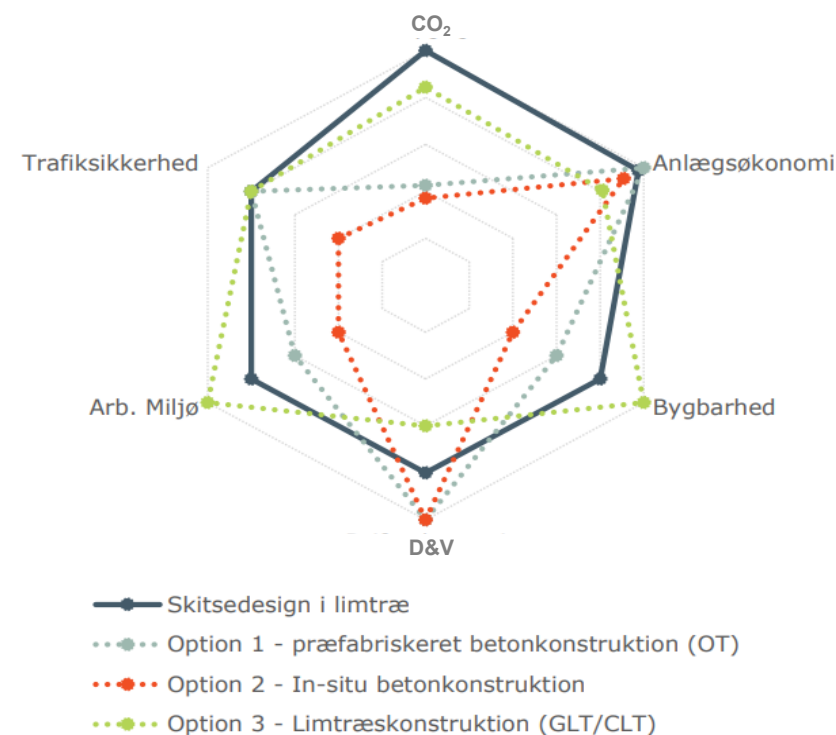
- Hvad er vigtigt, når tiltag kan have både positive og negative konsekvenser ?
- Hvad sker der for CO₂-regnskabet, hvis entreprenøren ændrer løsning under udførelsen?

Økonomi afgørende parameter

- CO₂ belastning for træbro halveret ift. betonløsning
- Hvad er vi villig til at betale pr. reduceret t CO₂
- Skyggepris 1500kr/t CO₂ - 90.000 kr.)

Sammenligningsdiagram
Værdierne i diagrammet er noramliserede scores i interval 0 til 100, hvor 100 er den bedste score.

Økonomi

	Forøgelse i forhold til option 1 – samlet løsning
Option 1 – Præfabrikeret	0
Option 2 – In situ-beton	+10%
Option 3 - Limtrækonstruktion	+23%
Fase 3: Skitsedesign - Limtrækonstruktion	+2%

	Samlet pris	Træoverbygning	Fundering, beton og stål	Arbejdsplads og trafik	Interims-konstruktioner og belægning	Øvrige
Licitationspriser - Vinder	11,8 mio. kr.	32%	10%	31%	16%	11%
Nr. 2	+17%	ca. 2 mio. kr. (Prisforskel lå primært på træoverbygningen)				

Udfordringer ved valg af træbro

- Få træbroer i DK
- Manglende erfaring med træbroer i både rådgiver og entreprenør branchen
- Der er faldgruber og udfordringer, når man går forrest – særligt i projekteringen
- Få leverandører af limtræsbroer/bjælker på markedet og produktionen kan give begrænsninger til design
- Patenteret produkt i forbindelse med overfladebehandling ved superkritisk imprægnering*/Superwood af hovedbjælker for at sikre lang levetid.
- Der skal stilles de rigtige funktionskrav i udbud for at sikre konkurrence.
- Løsningen skal kunne være konkurrencedygtig på prisen – det er ikke nok at reducere CO₂
- Stor prisforskel for træoverbygningen ved licitation (30-40% forskel)

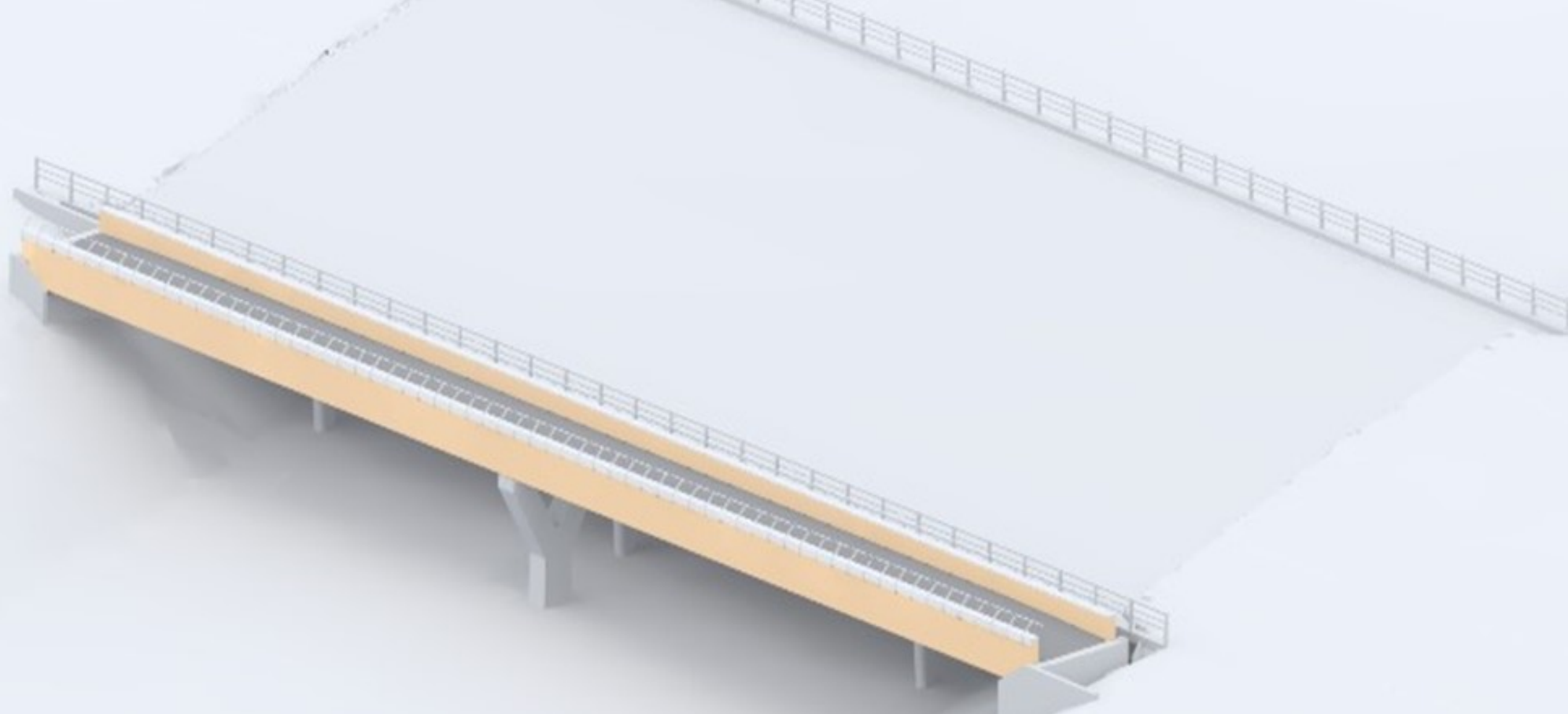
*Miljøvenlig – gennemimprægneret ind i kernen

Træbro og valg af nye bæredygtige løsninger

Leo Gamborg Graven
Civilingeniør ved COWI

Agenda

Træbroers klimaaftryk

Træbroer i Danmark

Bro nr. 70-0-045.10

Læring fra projektet

Træbroers klimaaftryk

Overvejelser i infraLCA

- Lagring af CO₂ i A1, frigives i C3 – forsinkelse er positivt
Den gængse metode er at sammenligne uden biogen GWP
- Limtræ er ikke en del af bruttolisten – EPD Danmark blev anvendt
- Forbindelsesmidler og aptering er let at undervurdere i skitsefasen
  - Beslag, skruer, bolte, samlingsplader, lister, inddækning
- Udledning forbundet med overfladebehandling
  - Boracol 15 (2024) til 100 m² ~ 30 kgCO₂e
  - 2 lag udendørs maling (2024) til 100 m² ~ 50 kgCO₂e

Sammenligning af 1/8PL²

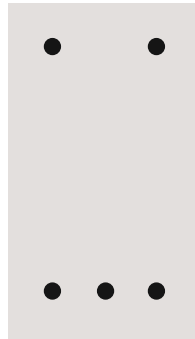
Fælles forudsætning: bjælkelængde = 3 m, moment om primær akse = 50 kNm

GL30c
H 400
B 115

~17
kg CO₂-ækv

85% udnyttet

2Y12
C30/37 M
H 300
B 200
3Y16

~60
kg CO₂-ækv

83% udnyttet

HE140B
H/B 140
t_w/t_f 7/12

~135
kg CO₂-ækv

90% udnyttet

Bemærk at det indbyrdes forhold må formodes at ændre sig over tid, når produkternes miljødata opdateres.

Vejdirektoratets CO₂ targets

TSA 43

TSA 40

900

kgCO₂e/m²

Baseline for broer
baseret på 1990

Kap 3.2

600

kgCO₂e/m²

2023 mål for 2-fags
betonbro

Kap 3.2

560

kgCO₂e/m²

Projekttestimat i fase
3 for vejbro i beton

270

kgCO₂e/m²

2030 mål, svarende
til 70% reduktion

Kap 3.2

200

kgCO₂e/m²

Projekttestimat i fase
3 for stibro i træ

Træbroer i Danmark

En bro af træ over E45

- Kan klares med få løft, fordi brofagene vejer så lidt
- Ingen støbninger i forbindelse med overbygningen
- Limtræ kan let udføres med krumninger
- Limtræsbjælker op til 40 meter kan produceres hos Danske limtræsproducenter

Lang levetid i Danmark

1

Naturlig beskyttelse

Softwood

Limtræ (GLTc og GLTh)
Konstruktionstræ (C)

Hardwood

Azobétræ
Eg

2

Mekanisk beskyttelse

Offerplader/Inddækning

Akryl eller anden belægning
med nem reparation

Modulelementer i underbygning
Geometrisk afvanding Undgå
destruktive samlinger

Undgå at gennembyrde
overdækningen

3

Kemisk beskyttelse

Maling
(Laserende eller dækkende)

Træbeskyttelsesmiddel

Superkritisk imprægnering

Trykimprægnering
(styrkenedsættende)

Varmebehandling
(må ikke anvendes bærende)

Table 4.1 (NDP) — Design service lives for categories of timber bridges

	Category of timber bridges	Design service life, T_{if} [years]
1	Protected timber bridges (including their foundations and steel tension components according to EN 1993-1-11:— ³), other civil engineering structures supporting road or railway traffic ^a	100 ^b
2	Timber bridges with the main structural members protected for a 50-year design service life ^b	50 ^b
3	Replaceable structural parts of bridges line 1 and 2 ^c	25
4	Temporary structures ^d	≤ 10

6.1.2 Protected members

(4) Timber members shall be protected from unacceptable increases of moisture.

NOTE Re-drying can be ensured by sufficient ventilation.

(7) Surfaces of protected members shall be protected from moisture.

NOTE 1 Surfaces within an inclination of 30° from an overhang can be regarded as protected from moisture unless local climate conditions require otherwise.

(6) Materials with a high durability such as some species of softwood or hardwood, modified wood, sufficient preservative treatment of wood or wood modification may be used unprotected if use class UC 2 and the required durability class DC applies.

Uddrag fra: CEN/TC 250/SC 5 "Eurocode 5: Design of timber structures"

DK - Vejbro i Ikast

Remmevej, vej overført Herningmotorvejen (2003)

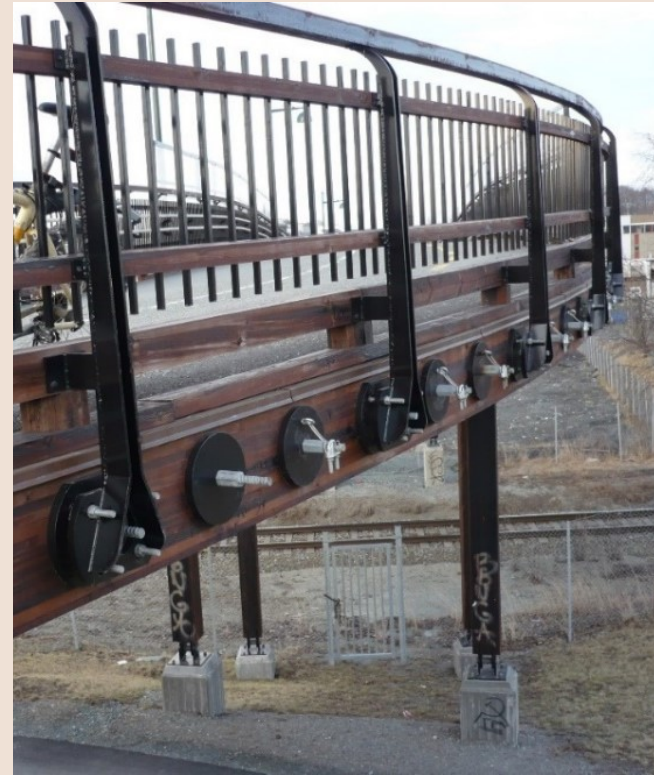
DK - Jernbanebro i Varde

Stibro over jernbane i Varde (2013)

NO - Stibro i Trondheim

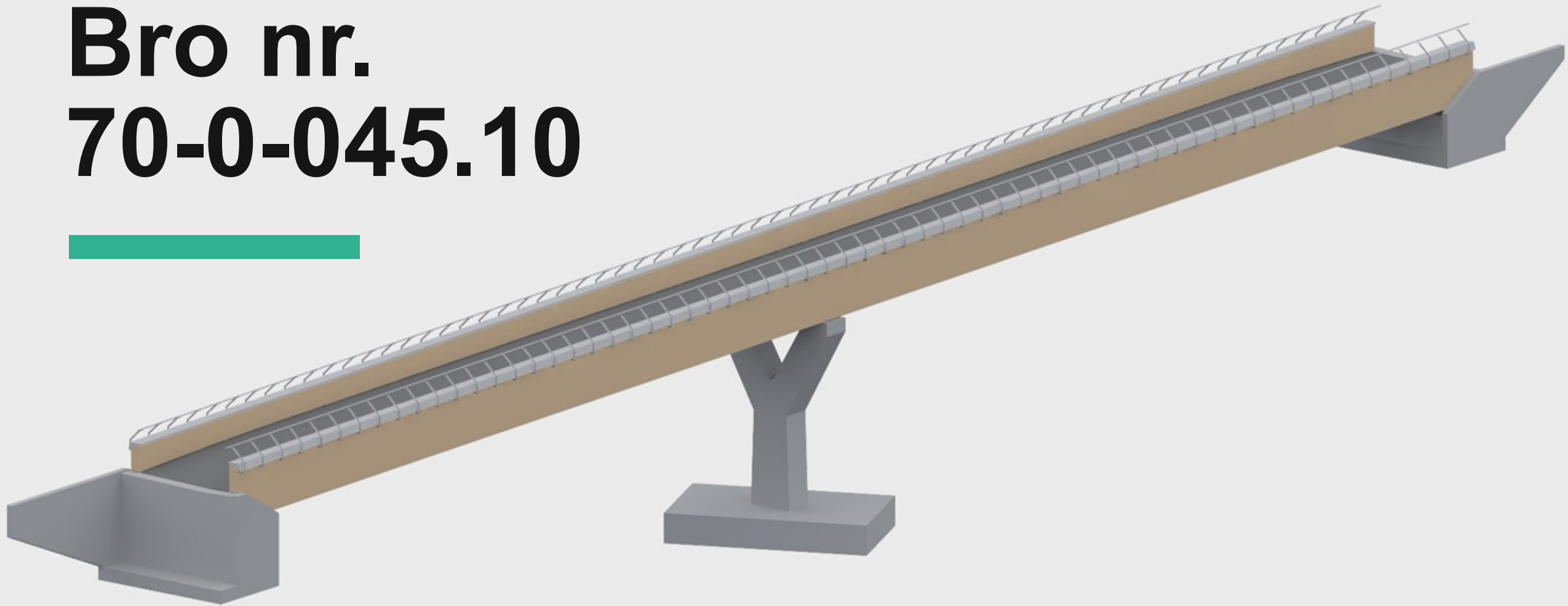
Trondheim Dalen Footbridge (2012)

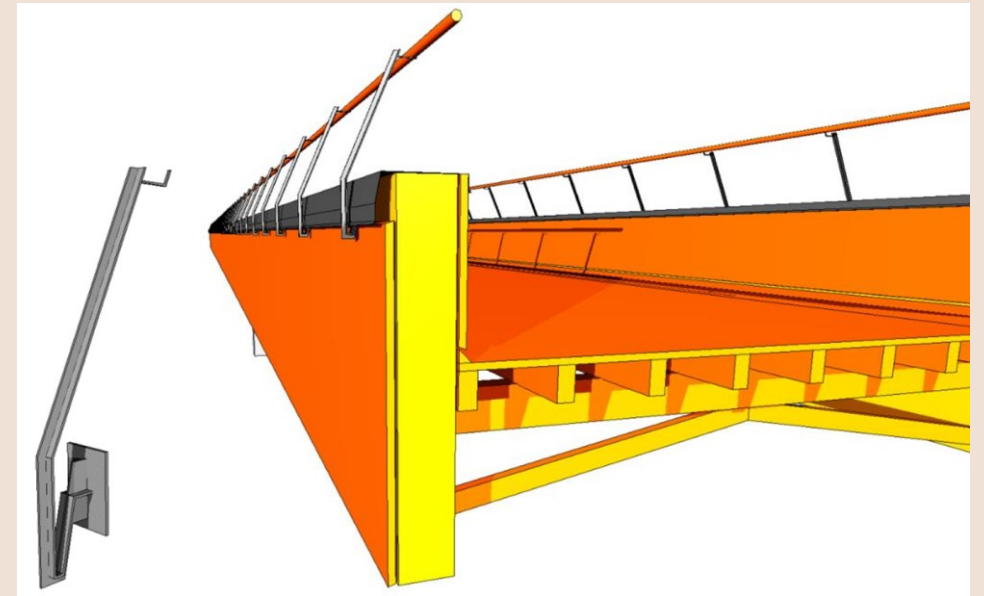
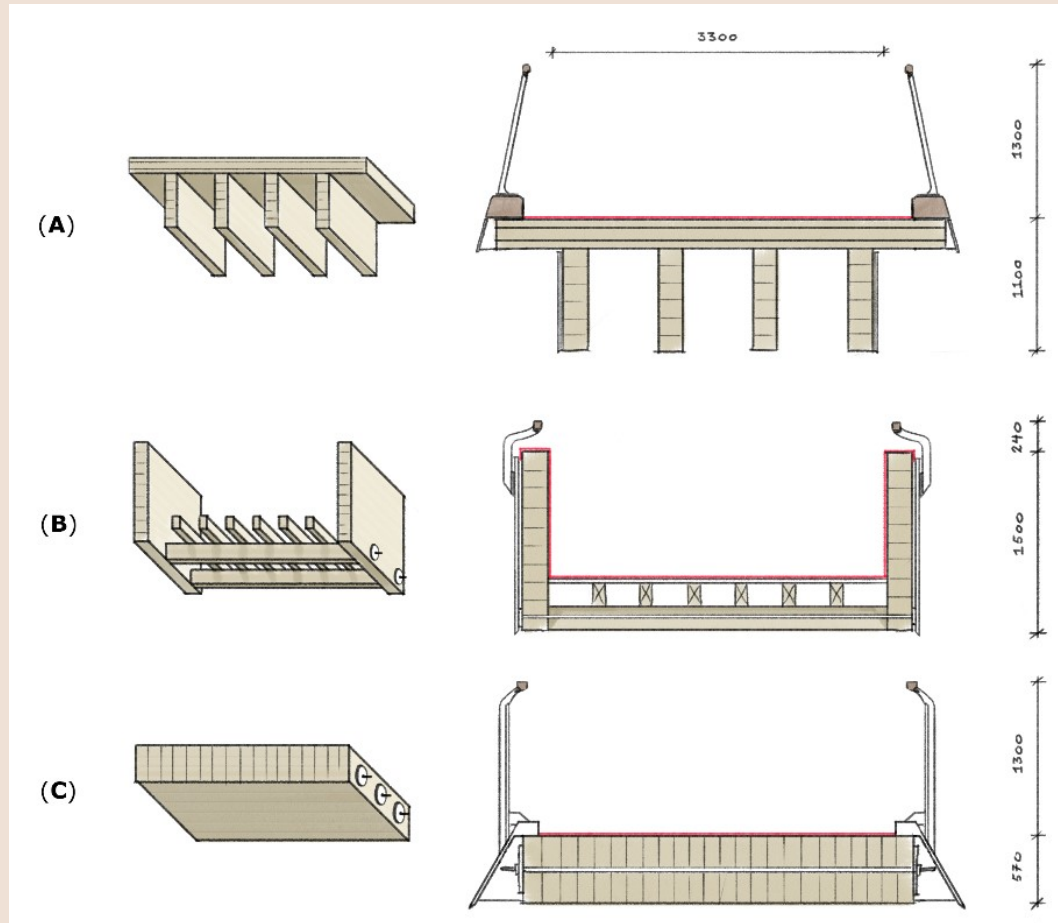

Bro nr. 70-0-045.10

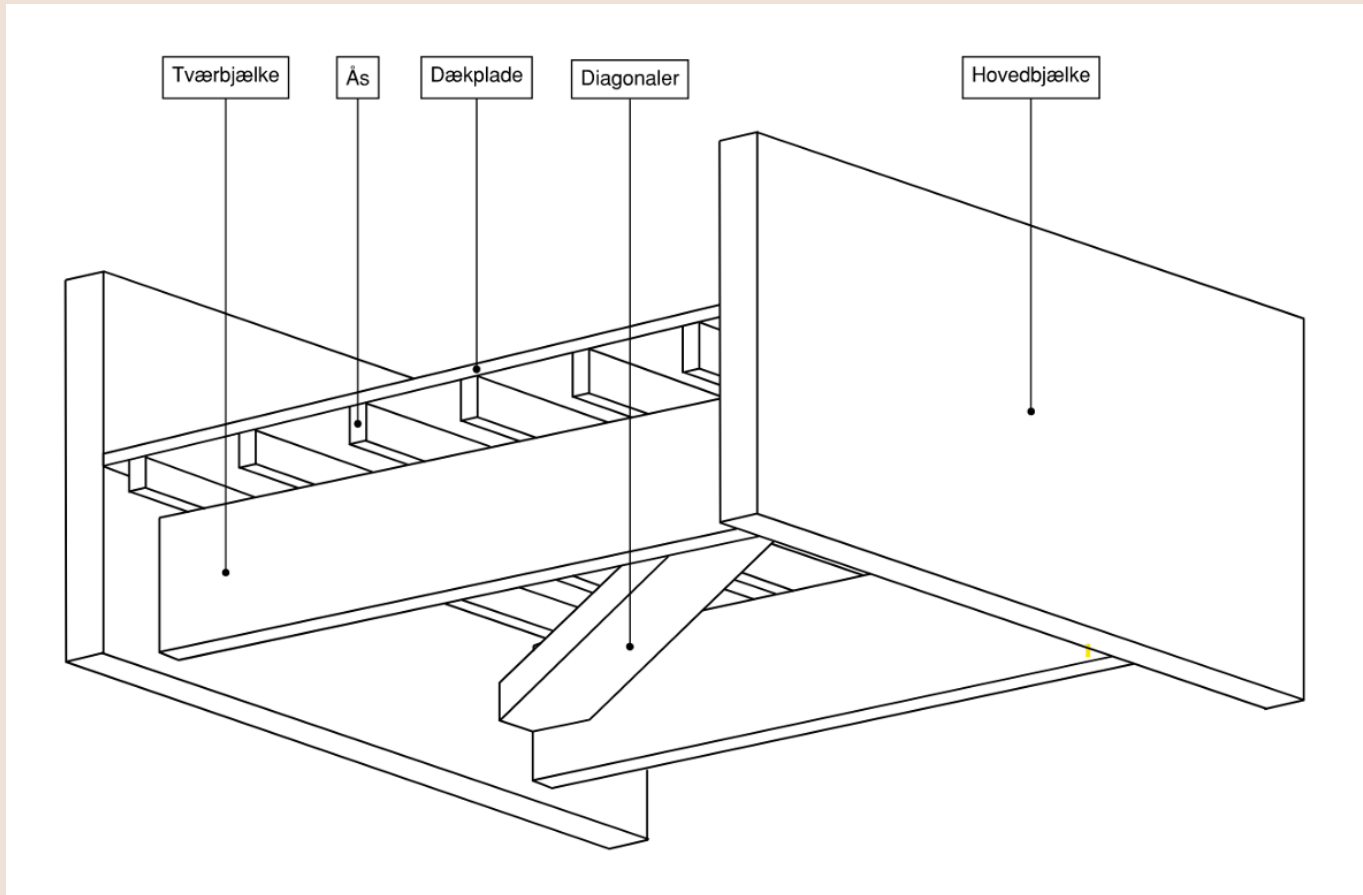

Overbygning i fase 3 – TTTT, U, massivt → H

Overbygning i fase 4

Limtræ

Hovedbjælker
Tværbjælker
Åse
Diagonalafstivning
Inddækningsplader

Konstruktionstræ

Afstandslitser

LVL

Dækplader

Stål

Bolt, møtrik, spændskiver
Skruer
Plader og svejsninger
Rækværk

Zink

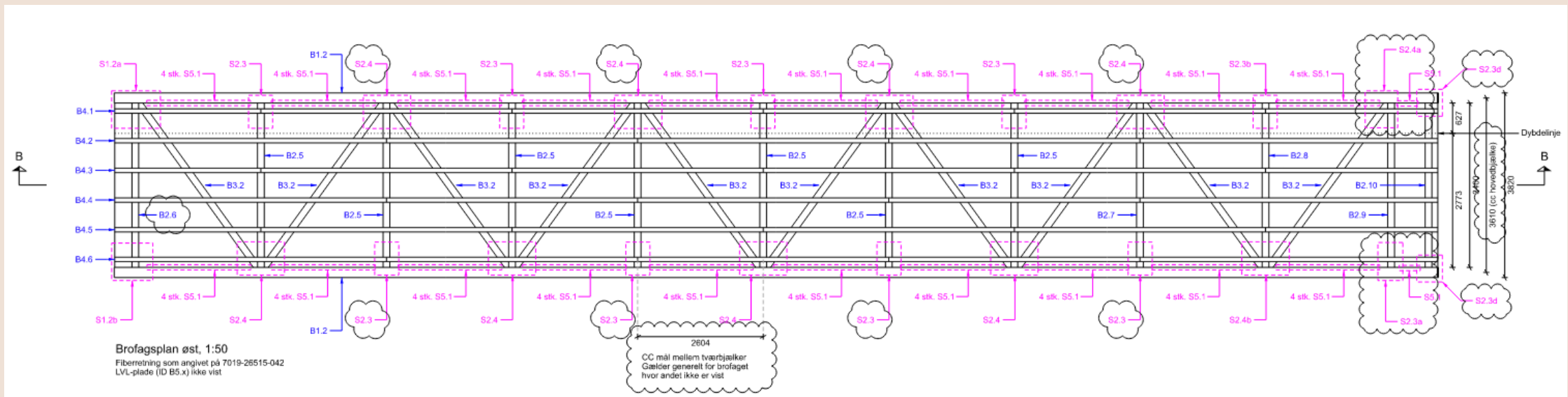
Inddækning

Overbygning i fase 4

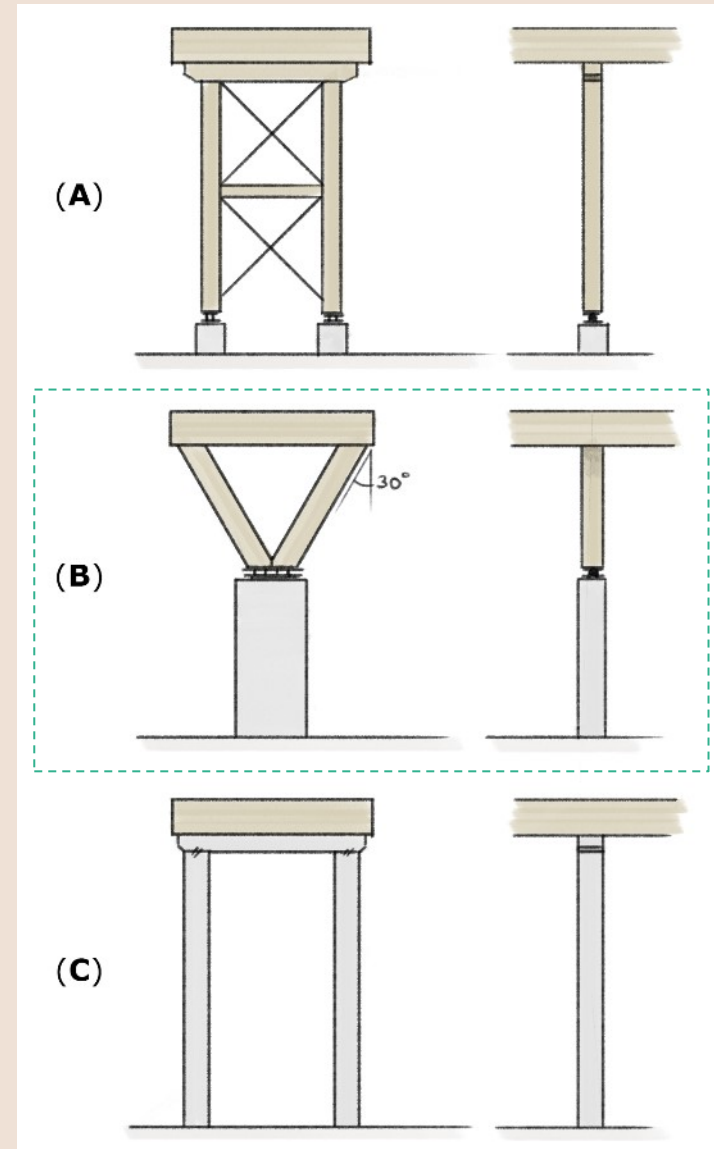
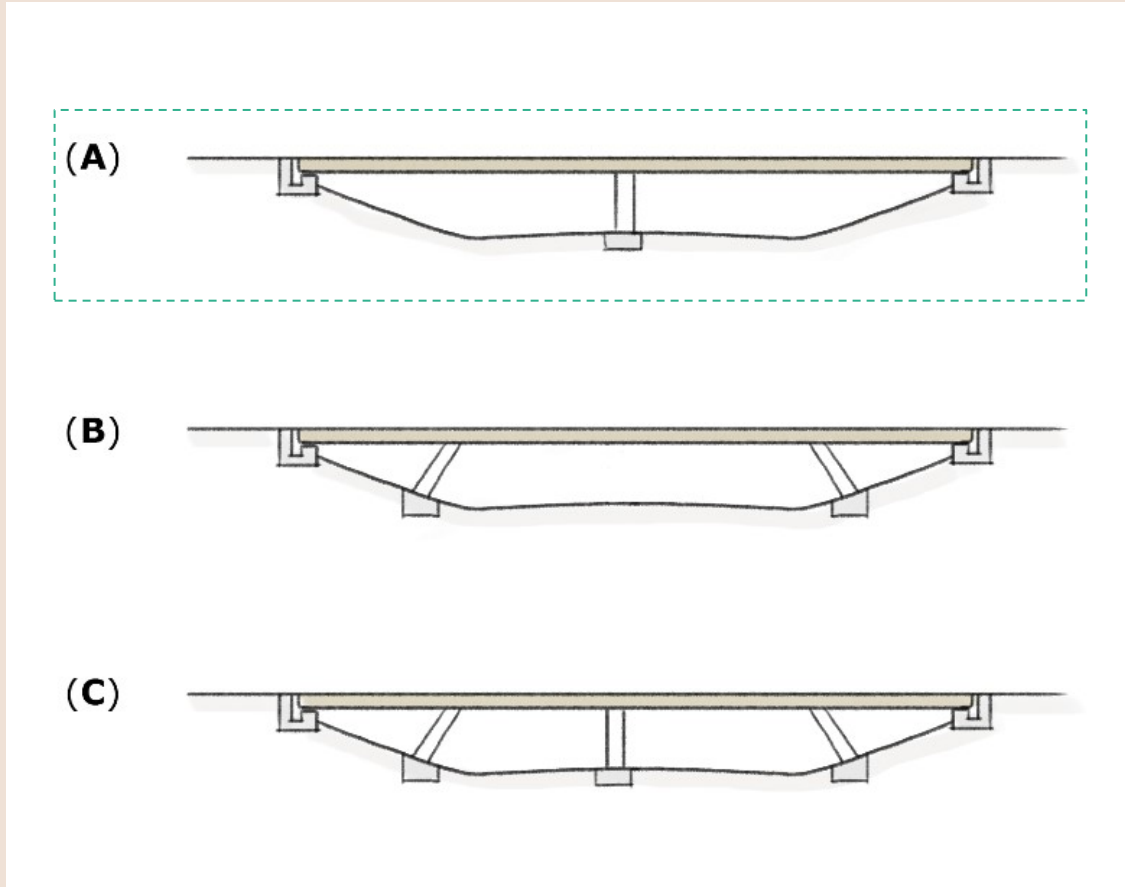
2 unikke brofag

20 unikke trækomponenter

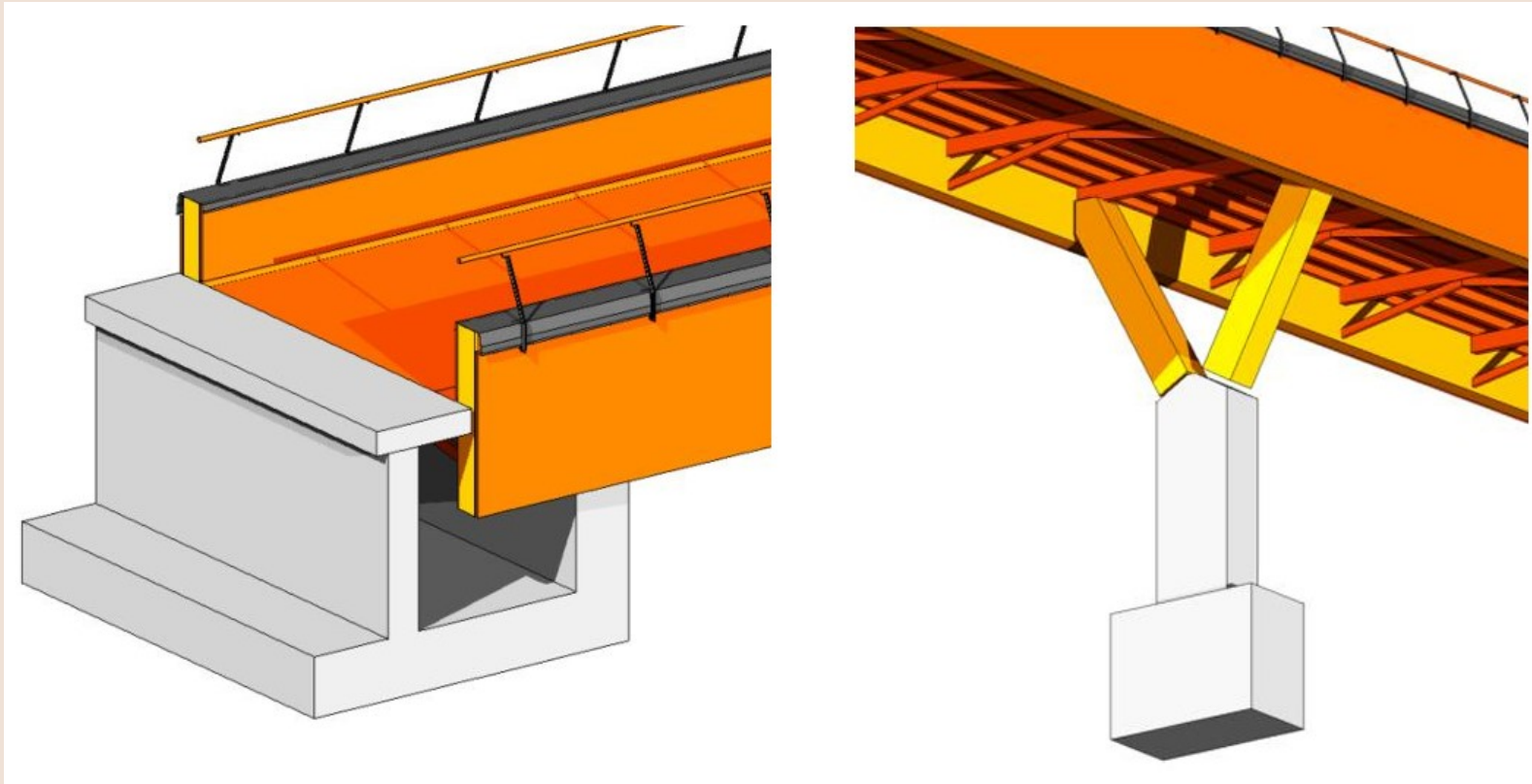
25 unikke stålsamlinger

Underbygning i fase 3

Underbygning i fase 3

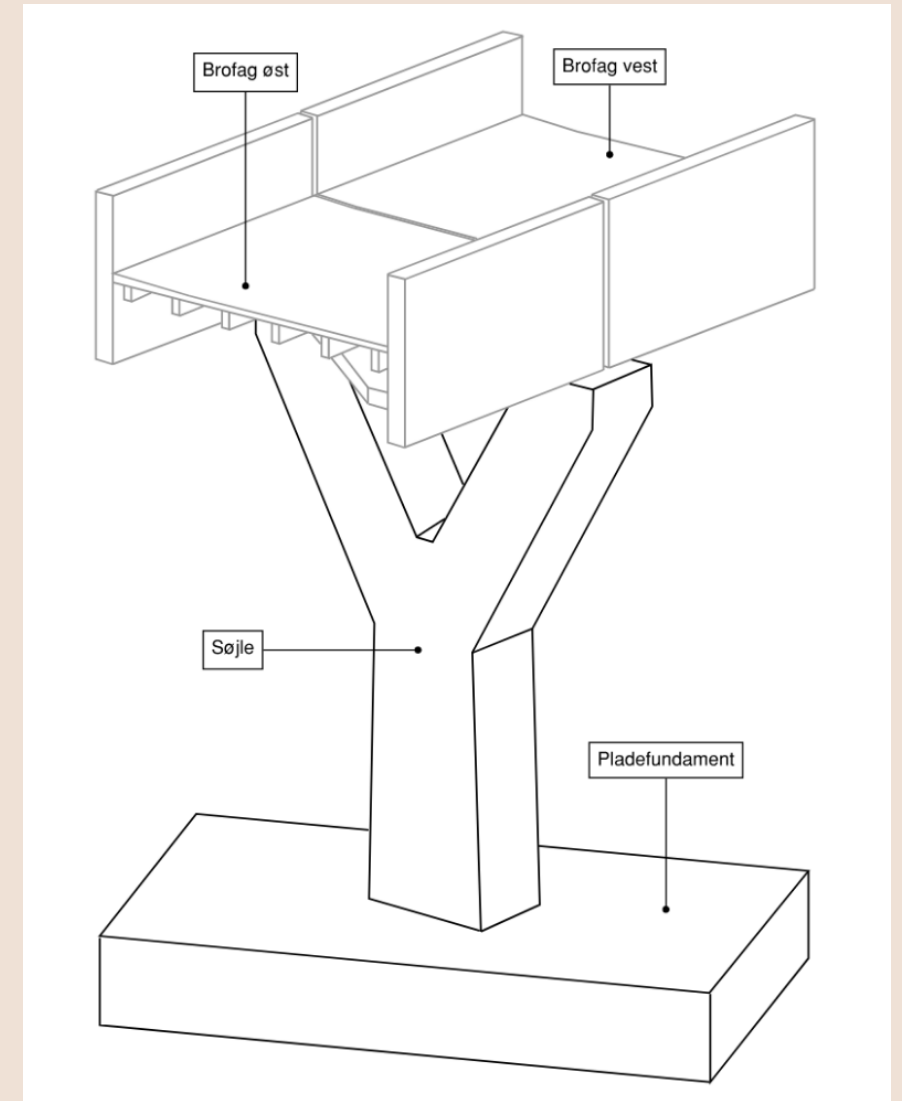
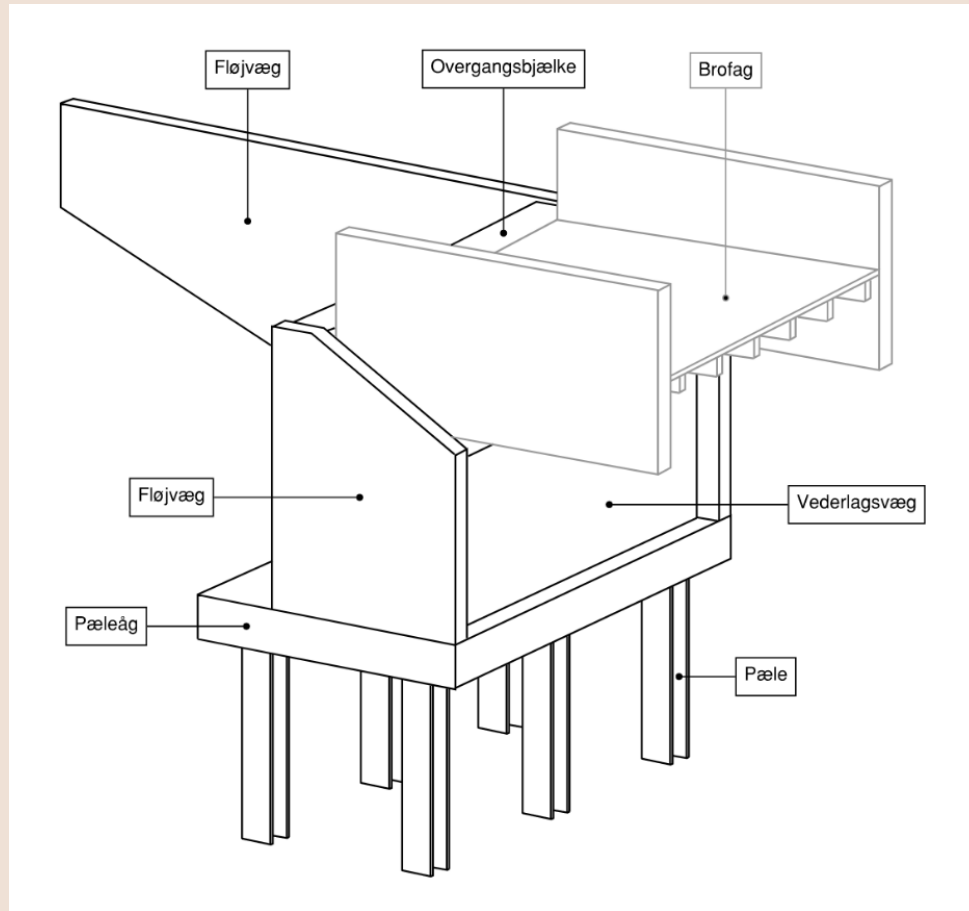
Underbygning i fase 4

Beton

Søjle
Pladefundament
Pæleåg
Fløjvægge
Vederlagsvæg
Overgangsbjælke

Stål

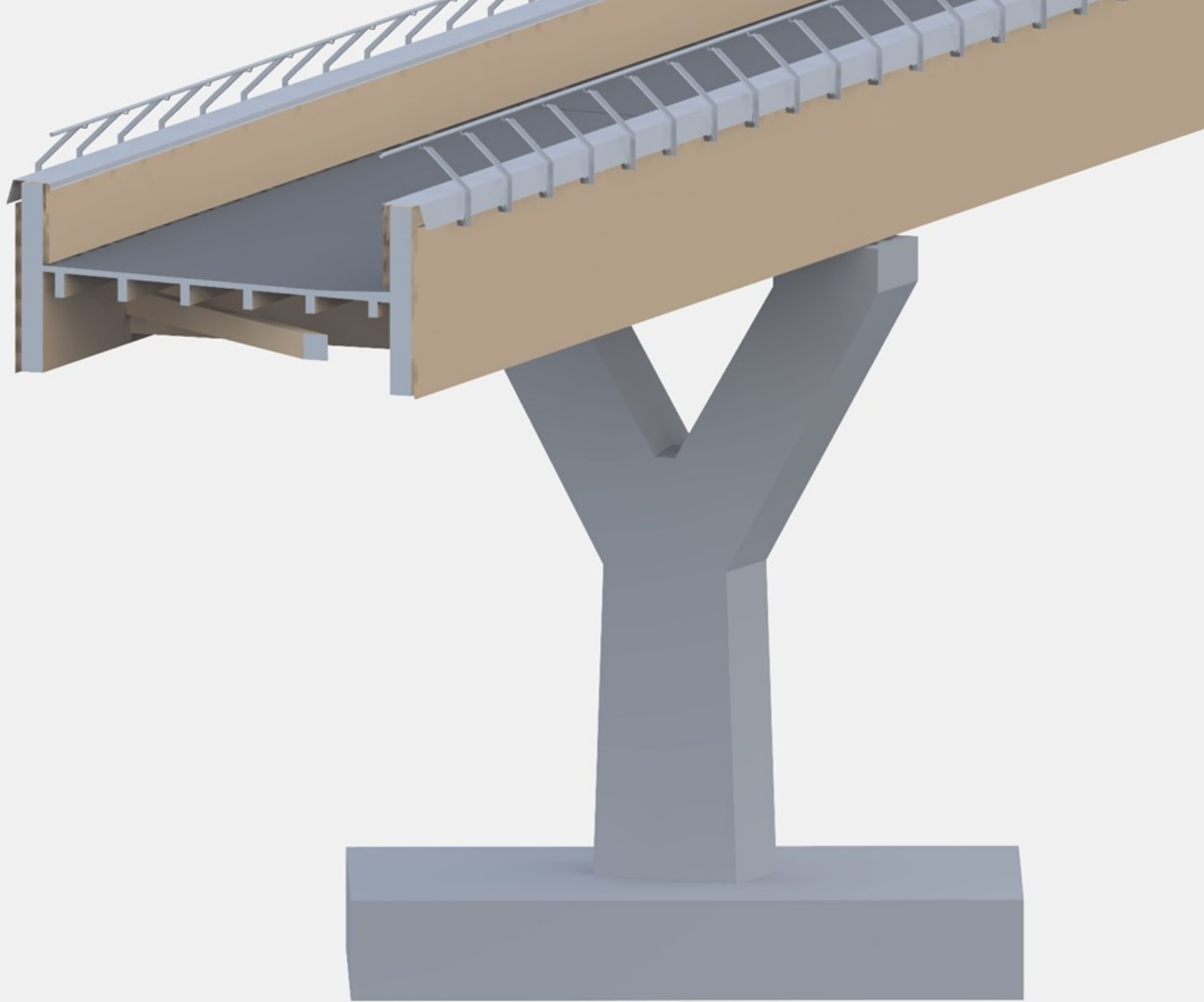
Pæle

A man wearing a dark jacket and a cap is leaning over, showing something to a young girl with blonde hair in a bun. They are in a forest with sunlight filtering through the trees. The man is holding a small object in his hand, and the girl is looking at it with interest. The background is a soft-focus forest scene.

Læring fra projektet

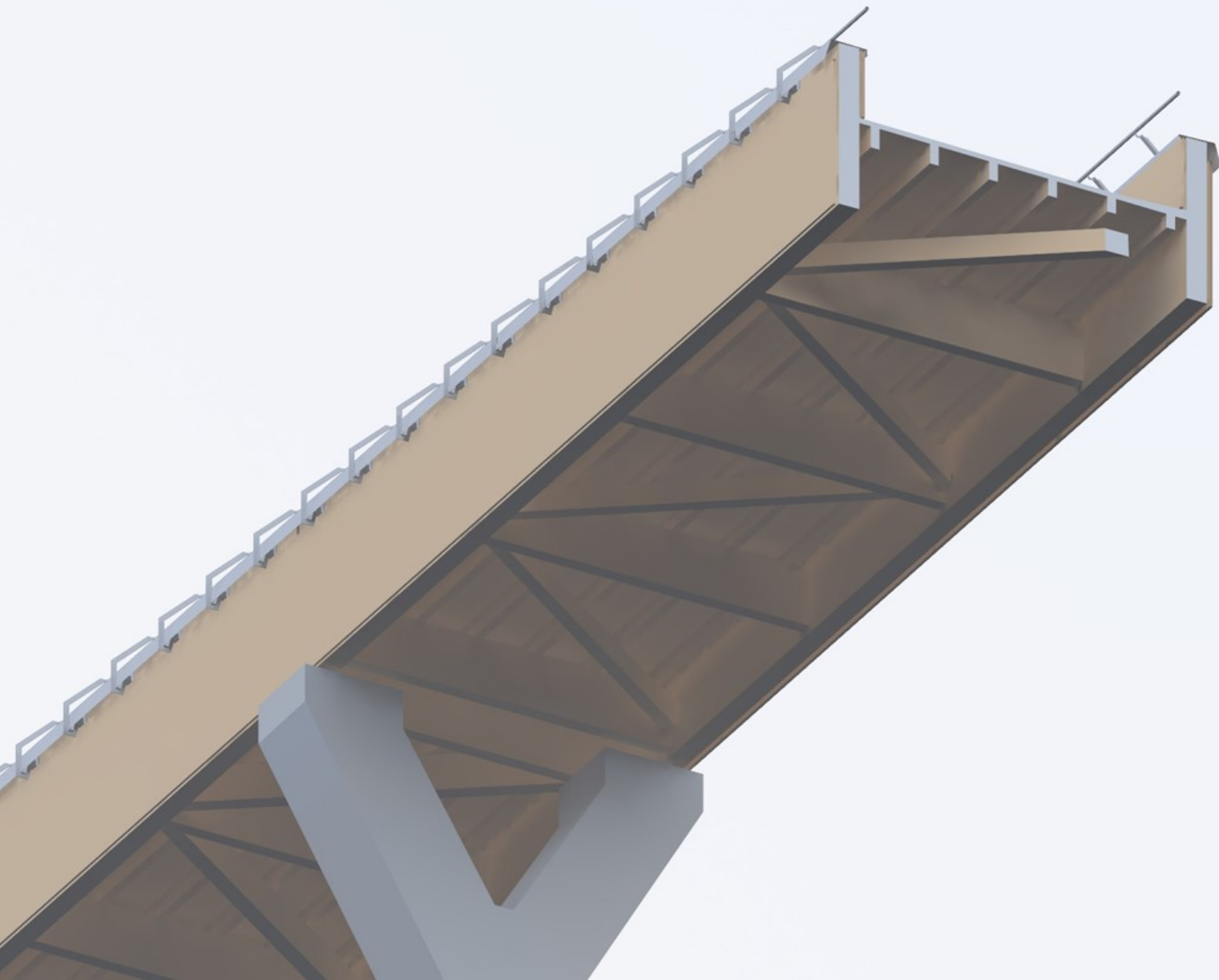
Træbro og valg af nye bæredygtige løsninger –
VD/COWI oplæg på Vejforum 2024

Ikke træ for enhver pris

- Samlinger mellem skrå træ søjler og hovedbjælker udnytter ikke træets ortotrope egenskaber
- Kræver uforholdsmæssigt store stålelementer for at overføre påkørselslasten til underbygningen

Underbygning	kgCO ₂ e
Træ og beton	4075*
Stål og beton	3782
Beton	1846

* ~1800 kg-CO₂-e for fase 3 design

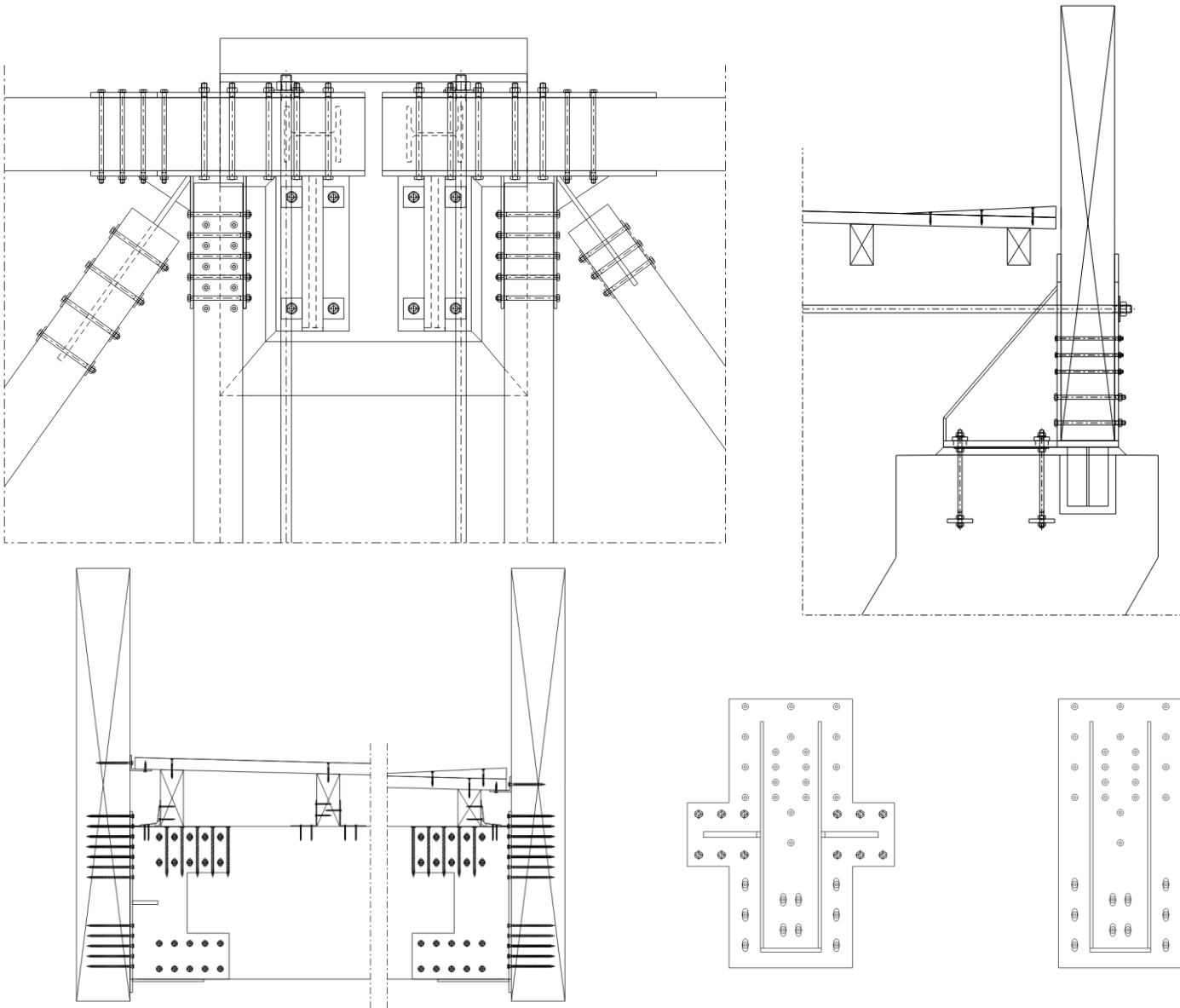
Træbro og valg af nye bæredygtige løsninger –
VD/COWI oplæg på Vejforum 2024

Påkørselslast og service

- En påkørselslast på 500 kN er ikke let at optage i en trækonstruktion
- Rampernes kote medfører at stibroen ikke kunne løftes eller krummes for at undgå lasten
- Robusthedsstrategi mod progressivt kollaps
- H-profil ved gitter forbindelse i tværsystemmet
- Tværsystemmet er opdimensioneret i vestligt brofag
- Servicekøretøj på brodæk
  - Default = 80*1,5 kN ULS / 80 kN ALS
  - Projektloft = 30*1,5 kN ULS / 80 kN ALS

Stålsamlinger, en blind vinkel?

- Den største beregningsbyrde
- Let at underestimere behovet i fase 2/3
- Estimeret ~5 tons stål (fase 4)
(1 m³ stål vejer 7,8 ton)
- Estimeret ~7 tonCO₂e (fase 4)
- Enormt afhængigt af antallet af komponenter
- Fase 5 – forarbejdet skal lønne sig
  - Mindske kompleksitet
  - Designe for arbejdsgange

Thank you
